

Andrássy Ignác Thuróczy-krónikája. A nemrégén kinevezett Fraknói Vilmos igazgató részletelesen beszámolt a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára állapotáról, gyarapodásáról, szakszerű rendezéséről és egyéb ügyeiről a *Magyar Könyvszemle* első évfolyamában. Az 1874-től egészen 1876 nyaráig terjedő időszak gyarapításai közül megemlíttett egy kissé rejtélyes gyűjteményt is:

„Az ajándékok között a következőket kell kiemelni: 1875. márczius 11-én egy magát *megnevezni nem akaró fehérmegyei birtokosnőtől* 394 nyomtatvány (ezek között Thuróczy krónikája, a brünni kiadás 1488-ból) és két kézirat.”¹

Rögtön felvetődnek a kérdések: ki lehetett ez a szerény adományozó és az Országos Széchényi Könyvtár melyik példánya őrizheti az ő tulajdonjegyét? A válaszok csak elsöre tűnnek könnyűnek.

Thuróczy János krónikája először Brünnben jelent meg 1488 kora tavaszán Konrad Stahel és Matthias Preinlein nyomdájában. A pár hónappal későbbi augsburgi – javított – kiadáshoz képest ez a ritkább edíció,² nyilvántartásunk szerint tizennyolc (harmada teljesen ép) példányt őriznek magyar köz- és egyházi gyűjteményekben. Ebből négy kötet a nemzeti könyvtár raktárában foglal helyet.³

Az első példányunk a bibliofil házaspárnak, Todoroszku Gyulának és Horváth Arának köszönhetően került a könyvtárba 1919-ben. Sajnos nem tudunk semmit sem a kötet előző tulajdonosáról.⁴ A második könyvet pedig Apponyi Sándor nagylelkű adománya egyik értékes darabjaként vették állományba 1925-ben.⁵ A harmadik kötetben⁶ Varjas Béla, a nemzeti könyvtár egykori

¹ FRAKNÓI Vilmos, *Jelentés a Magyar Nemz. Múzeum könyvtárának állapotáról és gyarapodásáról 1874–76-ban* = *Magyar Könyvszemle*, 1(1876), 224. A részletes jelentés megtalálható az irattárban is: Országos Széchényi Könyvtár [továbbiakban: OSZK] Irattár, 75/1876. „Könyv-szemle” megjegyzéssel.

² A *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* a brünni kiadásból (M14782) 77, az augsburgiból (M14775) 105 példányt tart nyilván. Míg az augsburgi kiadásból ismerünk pergamenre nyomtatott példányt is, addig a brünnből csak papírra nyomtatotról van tudomásunk.

³ *Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur*, ed. Géza Sajó, Erzsébet Soltész, Bp., Akadémiai, 1970, 3323. a–d példányok.

⁴ OSZK, Inc. 668b. Pecsét a₁: „Dr. Todoroszku Gyula és neje Horváth Aranka könyvtára”. *Emlékező bolyongás csodaszép régi magyar könyvek közt* = *Budapesti Hírlap*, 55(1935), 91. sz. (április 21.), 10. „Ezüstveretű, gyönyörű ötvös-remekművű táblába kötött, 1488 évről származó, brünni kiadású Thuróczy krónika van kirakatszerűen feltámasztva a középső szekrénybe.”; PUKÁNSZKYNÉ Kádár Jolán, *A Todoroszku-Horváth-gyűjtemény* = *Magyar Könyvszemle*, 96(1972), 56.

⁵ OSZK, Inc. 668[a]. Az első táblán belül Apponyi Sándor exlibrise. *Hungarica. Ungarn Betreffende im Auslande Gedruckte Bücher und Flugschriften*, Gesammelt und Beschrieben von Graf Alexander APPONYI, Bp., OSZK, 2004, App. H. 14. „Sehr schönes Exemplar, welches ich im Jahre 1862 in London bei Molini um L 6.10 kaufte später bei Capé binden liess.” – Frederick Fowler Molini (1818–1895) neves londoni antikvárius, a francia és az itáliai kiadások szakértője volt. Néhány latin, egy magyar nyelvű megjegyzés a margón p₄: „használ az I(ste)n és Sze[nt] neve”. *Könyvkiállítási emlék*, kiadja az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum, Bp., Országos Magyar Iparművészeti Múzeum, 1882, 174. 3. tétel. „Kötése Capé-tól, a legjobb hírben álló jelenlegi francia könyvkötők egyikétől való.”

⁶ OSZK, Inc. 668c.

főigazgatója ceruzával írt bejegyzése olvasható 1948-ból.⁷ A pontos irattári jelzet⁸ alapján fény derült e példány származására is:

„Igazgató Úr! A Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságától átvett, a miniszteri biztosság XLII. számú leltárának 278. tétele alatt foglalt Hadik-Barkóczy Endre⁹ tulajdonát képező ösnyomtatványt (Thuróczy János krónikájának brünni 1484.ben[!] a 4450/1945 ME számú rendelete¹⁰ értelmében ideiglenes letétként a könyvtár részére mellékelten megküldöm. Kérem Igazgató Urat, hogy a nyomtatvány átvételét elismerni szíveskedjék. Kiváló tisztelettel Dr. Fügedi Erik¹¹ miniszteri biztos.”

Mindenképpen elgondolkodtató, hogy ez a példány az Államvédelmi Hatóságon keresztül került a könyvtárba.¹² A Fügedi Erik által említett könyvtulajdonos Hadik Endre József, Hadik-Barkóczy Endre (1862–1931) neves politikus, országgyűlési képviselő fia volt. Endre 1899-ben született Budapesten, és 1948 körül emigrálhatott az Egyesült Államokba. Talán ezzel függött össze az ÁVH lefoglalása. A könyvet feltehetően a Múzeum utcában álló Hadik-palotában őrizték.¹³ Nem az édesapja, a főrendiház örökös tagja (Hadik András tábornok leszármazottja) révén kerülhetett a családhoz ez a Thuróczy-krónika, hanem nagyanyja, a szabadkőművességgel kacérkodó, fűsített – Pulszky Ferencsel jó viszonyt ápoló – Hadik-Barkóczy Ilona (1833–1887)¹⁴ apai ágáról, ahogyan ezt a könyv elején olvasható tulajdonosi bejegyzésből is látszik.¹⁵ Előtte a kelet-morvaországi Ve-

⁷ Bejegyzés: „A 4450/1945 M. E. sz. rendelet értelmében ideiglenes letét (492/1948. sz. ügyirat) Varjas”.

⁸ OSZK Irattár, 492/1948. Az irat 1948. november 12-én érkezett.

⁹ Ugyanekkor kerültek a levéltárba a család lefoglalt iratai is ideiglenes letétként: „28 db 768/1948 OL sz. A BM ÁVH-tól átvett, a Veszélyeztetett Magángyűjtemények Miniszteri Biztossága XLII. sz. leltár 277. tétel alatt foglalt, Hadik-Barkóczy Endre tulajdonát képező és a mellékelt jegyzékben részletesen feltüntetett levéltári anyagot a 4450/1945 ME sz. rendelet alapján az Országos Levéltárnak ideiglenes letétként Fügedi Erik miniszteri biztos 1948. november 11-én átadta.” Magyar Nemzeti Levéltár, OL P 307, Hadik-Barkóczy család.

¹⁰ A Minisztertanács 4450/1945. (VII. 15.) M. E. rendelete így fogalmazott: „a nemzet szempontjából fontos magángyűjtemények (műkincsek, könyv- és levéltárak) megóvása végett – a Magyar Nemzeti Múzeum javaslata alapján – azok ideiglenes hatósági őrizetbe vételét rendelje el, ha azt a tulajdonos távolléte és a gyűjtemény őrzése tekintetében fennálló állapot közérdekből szükségessé teszi”.

¹¹ Fügedi Erik történész 1947. július 1-től lett a veszélyeztetett magángyűjtemények miniszteri biztosa. KERESZTES Csaba, *Műkincsek ebek harmincadján, Veszélybe került műtárgyak Magyarországon 1944–1949 = ArchivNet*, 15(2015), http://www.archivnet.hu/hetkoznapok/mukincsek_ebek_harmincadjan.html (Letöltés: 2017. 03. 10.)

¹² Itt megemlíthetjük a koncepciós eljárások, mint például a Mindszenty-, vagy a Grösz-per nyomozati szakában lefoglalt műkincsek sorsát. SÜMEGI György, *Az Esterházy-kincsek és a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága, 1949 = Betekintő*, 3(2009), 3. szám http://www.betekinto.hu/2009_3_sumegi (Letöltés: 2017. 03. 10.); illetve FARKAS Gábor Farkas, *Egy kalocsai ösnyomtatvány és az Államvédelmi Hatóság = Magyar Könyvszemle*, 130(2014), 386–389.

¹³ Az utolsó adat Barkóczyról: 1952-ben házasságot kötött Elfriede Luise Obitschcsal Housonban. Felesége 1966-ban hunyt el. Magyar Főnemesi Adattár <http://www.mace.hu/gudenus/mfat/fam.aspx?id=10163> (Letöltés: 2017. 03. 10.)

¹⁴ VÁRI László, *Hadik Barkóczy Ilona és a szabadkőművesek = Aetas*, 27(2012), 49–62.

¹⁵ Előzékenlapon bejegyzés: „Ex libris C(omes) J(ohannes) Barkóczy 1824.” Barkóczy János (1798–1872) huszonhat évesen írta be nevét a könyvbe. Az a₂ laplaji miniációban egy címer, benne fordított F betű.

lehrad ciszterci apátságának könyvtárában őrizték az igényesen díszített könyvet a 18. században. Természetesen az sem kizárt, hogy már a 18. század előtt is egy morvaországi könyvespolcon hevert a kötet.¹⁶

A negyedik példány pedig bizonyíthatóan letétként került Sajókazáról a nemzeti könyvtárba 1953-ban.¹⁷ Radvánszky Kálmán bibliofil még 1949-ben döntött úgy – gyűjteménye sorsa iránt érzett aggodalomból –, hogy az evangélikus egyháznak (ezen belül a később megszűnő Tiszai Evangélikus Egyházkerületnek) ajándékozza könyvtárát és családi levéltárát. A Pestre szállítás megszervezésében aktívan részt vett Fügedi Erik is. Ugyanakkor Radvánszky néhány családi ereklyét, igen értékes nyomtatványt, kéziratot (köztük a Balassa-kódexet, Heltai krónikáját, Thuróczy művének augsburgi és brünni kiadását, Zrínyi *Syrenáját*) magánál tartott az 1950-es évek elején. Végül ez a 15 kötet került letétként az OSZK gyűjteményébe 1953-ban.¹⁸ A sajkóközi könyvtár létrehozója a neves művelődéstörténész Radvánszky Béla, Kálmán apja volt. Az idősebb Radvánszky 1863-ban alapította meg (részben kisebb családi gyűjteményeken alapuló) könyvtárát, amelyet egészen a haláláig gyarapított, és nagysága a századfordulóra elérte a 14 000 kötetet.¹⁹

Összegezve az eddigieket: a nemzeti könyvtárban őrzött példányok mindegyike 20. századi beszerzés: Todoreszkué 1919-ben, Apponyié 1925-ben került állományba, Barkóczyé 1948-ban és Radvánszkyé 1953-ban került letétbe. Fraknoi Vilmos nem véletlenül emelte ki a brünni kiadás bekerülését 1876-os beszámolójában, mivel az editio princeps sokkal ritkább volt a magyar és nemzetközi könyvpiacra, mint az augsburgi.²⁰ Így nem meglepő a szóban forgó kiadás kitüntetett helye sem az 1877-es könyvkiállításon.²¹ Sajnos nem tudjuk, hogy a lehetséges példányok közül melyik került a látogatók elé.

¹⁶ Bejegyzések a_{2r}: „Ex lib(ris) Welegraden(sis)”; „Sum Domus Wellehradensis”; „Ex lib(ris) Welegradensis”. Sok latin nyelvű tartalmi kiemelés, megjegyzés a margón. Talán Pásztórol került Csehországba. A velehradi ciszterciekre ruházták a pásztói, illetve később a pilisi apátság jogait a 18. század elején, lásd erre: FORGÓ András, *Az egyházi rend a szatmári megegyezés utáni országos politikában = Az 1712. évi pozsonyi diéta egy ciszterci szerzetes szemével*, szerk. Forgó András, Pannonhalma, Veszprém, Pannonhalmi Főapátsági Levéltár, MNL Veszprém Megyei Levéltára, 2013, 41.

¹⁷ OSZK, Inc. 668d. Pecsét: „Orsz. Széchényi-Könyvtár B Növedéknapló 1953. év 1457. sz. Radványszky Béla kv. letét”. Erősen körbevágva, jegyzetek a margón. Bejegyzés k_{2v}: „Bartakovicz”. Ez talán a Radvánszkyakkal a 18. században kapcsolatban álló Bartakovics-család valamelyik tagja lehetett. RUGONFALVI Kiss István, *Radvánszky György házassági pöre, 1724–25*, Bp., Hornyánszky Ny., 1903, 18, 21, 23, 66, 112, 116. – Bár erre semmiféle bizonyíték nincsen, de vagy a brünni, vagy az augsburgi kiadás ma is meglévő példánya szerepelhet Radvánszky László (1701–1758) főnemes 1750-ös jegyzékén: *Magyarországi magánkönyvtárak V. 1643–1750*, sajtó alá rendezte Czeglédi László, Kruppa Tamás, Monok István, Bp., OSZK, 2010 (Adattár XVI–XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez, 13/5), 174. „Johan(es) de Thurocz Chronicam Hungaroru(m)”.

¹⁸ H. HUBERT Gabriella, *A Sajókazai Radvánszky-könyvtár története*, Szeged, JATEPress, 1998, 81–82, 95–97.

¹⁹ *Az Evangélikus Országos Könyvtár 1601 előtti nyomtatványainak katalógusa*, készítette H. Hubert Gabriella, megjelenés előtt.

²⁰ OSZK, Inc. 1143–1146 (összesen hét példány).

²¹ *A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának magyar történeti és irodalomtörténeti kiállítása = Magyar Könyvszemle*, 2(1877), 307–308. „6. Túróczi János krónikájának brünni kiadása, 1488-ból. Ívrétű 168 levél, nagyszámú a szövegbe nyomtatott fametszetekkel. Tartalma megegyez az augsburgi kiadással. Colophonja: In inclita terre Morauie ciuitate Brunnensi lucubratissime impressa.

Ugyanis a Széchényi Könyvtár történetére vonatkozó források ma már lappangó példányokra hívják fel a figyelmet. Az irattári anyagban egy olyan példány leírása tűnik fel, amelynek nem ismert származása és további sorsa. Az 1873-as nagyszabású bécsi világkiállításon könyveket is bemutatattak. Így került rá az eredeti műtárgylistára – a *Budai krónika* egyik példánya mellett – a Thuróczy-krónika brünni és augsburgi kiadásának egy-egy kötete.²² Ezek a könyvek később lekerültek erről a listáról, mivel még 1873 májusában az Akadémia főtitkári szobájában – Arany János kezdeményezésére – egy kiállítást rendeztek a Hess-kiadás 400. évfordulójára, amit a magyar könyvkultúra értékei bemutatásának szenteltek.²³ Sajnos az ekkor kiállított Thuróczy-példány további sorsa bizonytalan, eltűnt (vagy eladhatták) valamikor az 1880-as években. Érdeemes megjegyezni, hogy az Iparművészeti Múzeumban az 1882-ben rendezett könyvkiállításon a Nemzeti Múzeum könyvtárából nem szerepelt a brünni kiadás egyik példánya sem. Helyette Lengyelből (Bibliotheca Apponyiana) és Gyulafehérvárból (Batthyaneum) is kiállítottak egy-egy szép kötetet.

Ugyancsak ismeretlen annak a példánynak a későbbi sorsa, amiről viszont a kézirattár egyik jegyzéke tudósít. Farkas Lajos (1806–1873) bibliofil ügyvéd hagyatéka 1873 őszén került a nemzeti könyvtár gyűjteményébe.²⁴ Mivel Farkas gazdag kollekciónak csak összesen vásárolta meg özvegyétől a Nemzeti Múzeum könyvtára, ezért az 1873. májusban az Akadémián kiállított példány minden bizonnyal egy másik lehetett. Ki volt ennek a kötetnek az előző tulajdonosa? A szóba jöhető gyűjtők közül Jankovich Miklós tűnik a legesélyesebbnek.

Térjünk vissza a már említett, háttérben megbúvó adományozóra és gyűjteményére. A Széchényi Könyvtár történetét összefoglaló rövidebb és hosszabb írások nem említik ezt, az egyébként első ránézésre tekintélyes adományt.²⁵ Ez nem meglepő, hiszen éppen az 1874–1876 közötti idő-

Anno salutis M CCCC LXXXVIII. die XX. Martii. Tehát néhány hónappal korábban készült el, mint az augsburgi kiadás.” – 1877. október 2-án nyílt meg a nemzeti könyvtár zárt folyosóján az egészen 1882-ig látható állandó kiállítás, melynek kezdeményezője Fraknói Vilmos volt. TÍPRAJ Tivadar, *A Nemzeti Múzeum irodalomtörténeti kiállítása = Figyelő*, 3(1878), 390.

²² OSZK Irattár, 61/1873. (1873. április 19.) Jegyzék a m. n. múzeum könyvtárából a bécsi világkiállítás számára Henszlmann Imre szakbiztos úr által átvett tárgyaknak, III. ösnyomatványok 3.: „újabbkori bőrkötésben” Jegyzet: „Nem vitték el.”

²³ OSZK Irattár, 73/1873. (1873. május 21.) A m. n. Múzeum Széchényi-országos könyvtárából a magyar tudom. Akadémia használatára kölcsönzött Kéziratok és Nyomatványok, Nyomatványok: „Ugyanaz [Thuróczy Chronica] (papíron) Brünn, 1488. in fol. 1 kötet”; *A Magyar Tudományos Akadémia 1873. május 25. tartott ünnepélyes Közülése alkalmával rendezett könyvészeti kiállítás lajstroma = A Magyar Tudományos Akadémia Évkönyvei*, 14(1873–1875), 63. 19. tétel: „Turóci Krónikájának fólió-kiadása arcképekkel. Brünn 1488. A nemzeti muzeum példány.”; FARKAS Gábor Farkas, MIKÓ Árpád, *Régi kövek, régi könyvek, a Budai krónika Jankovich-példánya és az Egyetemi Könyvtár régi kőgyűjteménye = Művészettörténeti Értesítő*, 62(2013), 7.

²⁴ OSZK Kézirattár, Quart. Hung. 2079, 64. „33. Thurocz Chron. Brunnae 1488 Gr. Keglevich 130 f[orint]”. Talán Keglevich János gróf (1786–1856) kistapolcsányi könyvtárából származott a könyv. Fol. Hung. 1887/III, 27. 27. „89. Thwroc Joan. Chronica Hungarorum (...) Cuir de Russie. Edition d’une extrême rareté de cet ouvrage important, beaucoup plus rare que les deux éditions d’Erhard Ratdolt, imprimées à Venise et Augsbourg, in 4. Notre exemplaire est beau, et très grand de marges.”

²⁵ SOLTÉSZ Zoltánné, *Az Országos Széchényi Könyvtár ösnyomatvány-gyűjteménye = Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve*, 7(1963/1964), 109–128; WIX Györgyné, *Rég elfelejtett gyűjtőkről = Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve*, 20(1984/1985), 179–203; SOMKUTI Gabriella, *A Széchényi Könyvtár állományának alakulása 1867–1874 között = Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve*, 31(1991/1993), 177–212.

szakban több – nemcsak számát, hanem tartalmát és értékét is tekintve – komoly gyarapodás történt a nemzeti könyvtárban, így talán elsikkadt ez az ajándékozás.²⁶ Az előkerült 1875-ös jegyzék alapos áttanulmányozása után bátran kijelenthetjük, hogy ez történhetett. Sajnos az OSZK gyarapodási naplója sem segítette a név kiderítését.²⁷ Ám az irattári utaló ismét megválaszolta a kérdést:

„Elismervény. Alulírott ezennel bizonyítja, miszerint mai napon névtelen ajándékozótól* 349 azaz háromszáznegyvenkilencz** darab nyomtatványt a magyar nemzeti Múzeum Széchényi országos Könyvtárának számára köszönettel átvett. Budapesten 1875. évi márczius 11-én. Tipray Tivadar²⁸ muz. könyvtári segéd. *Az ajándékozó valódi neve: Andrassy Ignác, született Végh Mária földbirtokosné Kajászó-Szent-Péteren **tulajdonkép 348 db nyomtatvány és 1 db kézirat.”²⁹

Ez alapján elmondhatjuk, hogy a kérdéses Thuróczy-példány tulajdonosa a Fejér megyei Kajászó-szentpéteren élő Andrassy család volt a 19. században. Andrassy Ignác (1790–1837) alezredes³⁰ özvegye verebi Végh Mária (1799–1876) adományozta a könyvet (a többi kötetrel együtt) a nemzeti könyvtárak 1875-ben.³¹ Az adomány jegyzéke megtalálható a Kézirattárban, és a 31. tételnél feltűnik a brünni kiadás szinte hiánytalan példányának a leírása.³² A jegyzékből valóban ki-

²⁶ A teljesség igénye nélkül néhány jelentősebb gyarapodás 1874–1876 között: Vörös Antal Kossuth Lajos titkára, Tunyogi József kolozsvári jogász, Pulszky Ferenc, Mátray Gábor, Török Gábor etnográfus, Ráth Mór könyvkereskedő, Hajnóczy József és a Jeszenák család hagyatéka.

²⁷ OSZK A Széchényi országos Könyvtár új szerzeményei, 1873. okt. hó 1-től 1975. okt. 31.: „1875 Márczius 11. 96. [tétel] Névtelen ajándoka (l. a könyvt. ügyiratok f. é. 24. számát) 349 darab nyomtatvány és 1 kézirat”.

²⁸ Tipray Tivadar (1855–1880) a múzeumi könyvtár segédőre volt, 1871-től haláláig dolgozott a könyvtárban.

²⁹ OSZK Irattár, 24/1875.

³⁰ Pest Megyei Levéltár, IV. 75. Pest-Pilis-Solt vármegye nemességi iratainak levéltári gyűjteménye, M 16, 1831. XI. 2. <https://mnl.gov.hu/download/file/fid/123630> (Letöltés: 2017. 09. 15.) Andrassy Ignác 1831-ben cs. k. ezredes hadnagyként (Oberstleutnant) szerepelt, ami az őrnagnál magasabb az ezredsnél pedig alacsonyabb rang.

³¹ Sajnos az életrajzi adatok bizonytalanok. A Magyar Családtörténeti Adattár szerint Ignác 1876-ban halt meg feleségével egy évben. MACSE <http://www.macse.org/gudenus/mcsat/fam.aspx?id=7261> (Letöltés: 2017. 03. 11.) Felvetődik a kérdés, hogy akkor miért nem ő volt az adományozó 1875-ben? A Kajászó helytörténeti adatok úgy tartják, hogy a Fejér megyei birtok 1790-ben került az Andrassy család kezére István házassága révén. István unokája volt Ignác. Ő vette el feleségül Végh Máriát, ám Ignác 1837-ben meghalt, így az Andrassy-birtok a Végh család kezére került. Gyermekekük nem lévén, logikus magyarázat, hogy özvegye a nemzeti könyvtárra hagyta a család közel négyszáz kötetes könyvtárát. CZANIK Béla, *Kajászó(szentpéter) község és református egyháza története*, Kajászó, Kajászói Református Egyház, 2001, 31. – Végh Mária 1846-ban és 1854-ben két alapítványt hozott létre Kajászó szegény sorsú lakosai számára, és akkor már özvegyként emlegették.

³² OSZK Kézirattár, Fol. Hung. 1887/1. Andrassy Ignácné született Végh Mária kajászó-szent-péteri földbirtokosné által a magyar nemzeti Múzeum Könyvtárának 1875. évi márczius 11-én ajándékozott nyomtatványok és kéziratok jegyzéke: „Thurecz (Johannes de) Chronica hungarorum Brunnensi [pirossal aláhúzva:] *1488 ősnymtatvány* tiszta színezetlen példány. Egészbörkötés. Az „r” betűvel jelölt levél hiányzik és helyét írott szöveg pótolja. (...) Budapesten 1875 évi június 6-án láttam Fraknoi könyvtárór”.

emelkedik Thuróczy brünni példánya – mint egyetlen ősnymtatvány –, mivel azon többségében (pár antikvát leszámítva) az előbb már említett 17–18. századi könyveket találhatjuk.³³ Lehetséges azonban, hogy nem a Thuróczy-krónika volt a kajászói könyvtár legértékesebb darabja a 19. században, ugyanis 1814-ben felbukkant egy *Biblia pauperum* is a szerteágazó történetben, melynek rekonstrukcióját egy másik közleményben kíséreltük meg.³⁴

FARKAS GÁBOR FARKAS

³³ A lehetséges antikva-példányokat kézbe véve nem találtam bennük az Andrássy családra utaló tulajdoni jegyet.

³⁴ FARKAS Gábor Farkas, M. HORVÁTH Mária, KÖRMENDY Kinga, SZEBELÉDI Zsolt, *Andrássy Ignác Biblia pauperuma = Művészettörténeti Értesítő*, 66(2017), 321–328.